

8 Νοεμβρίου 2013

Ο κόσμος των Αγγέλων

[Ορθοδοξία και Ορθοπραξία / Ορθόδοξη πίστη](#)

(Αρχιμανδρίτου Ιωάννου Καραμούζη)

Η Αγία Γραφή και η Ιερά Παράδοση φιλοξενούν πολυάριθμες μαρτυρίες σχετικά με την ύπαρξη και τη δράση των αγγέλων. Μετά από τη πτώση των πρωτοπλάστων

άγγελοι φυλάσσουν το Παράδεισο, άγγελοι διδάσκουν στον Αδάμ τον τρόπο καλλιέργειας της γης, ενώ άγγελοι εμφανίζονται στον Αβραάμ, το Λωτ, κατά την έξοδο των Ισραηλιτών από την Αίγυπτο και σε πολλούς από τους προφήτες. Στο κείμενο της Καινής Διαθήκης οι άγγελοι μνημονεύονται σε πολλά χωρία, εκ των οποίων τα ενδεικτικότερα είναι κατά τον Ευαγγελισμό της Θεοτόκου και καθ' όλη τη πορεία του Ιησού από τη Γέννηση μέχρι και την Ανάληψή του.

Δημιουργία και σκοπός ύπαρξης των αγγέλων

Οι άγγελοι δημιουργήθηκαν πριν από τον υλικό κόσμο, αφού στο βιβλίο της Π.Δ. «Ιώβ» παρουσιάζεται ο Θεός να μιλά και να ομολογεί ότι μόλις δημιούργησε τα άστρα, όλοι οι άγγελοι τον ύμνησαν με δοξολογίες.

Ενώ και ο Μέγας Βασίλειος αναφέρει ότι πριν τη δημιουργία του υλικού κόσμου υπήρχε υπέρχρονη και πρεσβύτερη κατάσταση, που είναι ο κόσμος των αγγέλων.

Ο τρόπος με τον οποίο δημιουργήθηκαν από το Θεό δεν μας είναι γνωστός. Ωστόσο μπορούμε να λάβουμε μία εικόνα γι' αυτόν μέσα από την διδασκαλία του αγίου Γρηγορίου του Θεολόγου, ο οποίος λέγει ότι οι αγγελικές δυνάμεις δημιουργήθηκαν μόλις ο Θεός συνέλαβε την ιδέα της δημιουργίας τους. Δηλαδή η απόφαση του Θεού να δημιουργήσει τον αγγελικό κόσμο, σήμανε ταυτόχρονα και τη δημιουργία του.

Ο σκοπός της δημιουργίας των αγγέλων δεν έχει να κάνει με κάποια ανάγκη του Θεού. Δεν είναι δυνατό ο υλικός ή ακόμη και αυτός ο πνευματικός κόσμος να μπορεί να προσφέρει κάτι επιπλέον στη δόξα του Θεού. Ο σκοπός της δημιουργίας των αγγέλων φανερώνεται από τον άγιο Ιωάννη τον Χρυσόστομο, ο οποίος λέγει ότι ο Θεός τους έδωσε ύπαρξη και ζωή γι' αυτούς τους ίδιους, με κίνητρο την «εκστατική» του αγάπη και αγαθότητα και με σκοπό να συμμεριστούν ως λογικά όντα τη μακαριότητά του. Μετέχουν στη Θεία μακαριότητα και τρέφονται με τη διαρκή θέα του προσώπου του Θεού. Ωστόσο αυτή η συμμετοχή στη θεία μακαριότητα ωθεί τις αγγελικές δυνάμεις σε μία συνεχή ανοδική πορεία, σε μία πορεία προς τη πνευματική τελειότητα.

Φύση και Χαρακτηριστικά των αγγέλων

Ο άγιος Ιωάννης ο Δαμασκηνός προσπαθώντας να δώσει έναν ορισμό περί των αγγέλων λέγει ότι είναι φύσεις νοερές, αεικίνητες, αυτεξούσιες, ασώματες.

Υπηρετούν το Θεό και είναι κατά χάριν αθάνατες. Η φύση των αγγέλων είναι πνευματική. Επειδή όμως απολύτως άυλος και ασώματος νοείται μόνο ο Θεός, γι' αυτό το αγγελικό σώμα νοείται ως αιθέριο, πυροειδές, ταχύτατο και πολύ λεπτότερο από τη γνωστή μας ύλη.

Οι άγγελοι ως προς τη προαίρεση είναι ελεύθεροι και τρεπτοί, έχοντας δυνατότητα να προκόπτουν στο αγαθό, αλλά και να τρέπονται στο κακό. Οι νοερές δυνάμεις διαθέτουν σύμφωνα με τον άγιο Γρηγόριο Παλαμά νου και λόγο, δίχως όμως «πνεύμα ζωοποιό» επειδή δεν έχουν σώμα. Γι' αυτό δεν συνάγουν τη θεία γνώση μέσα από τις αισθήσεις ή από αναλύσεις λογισμών, αλλά μένοντας καθαροί από κάθε υλικό στοιχείο συλλαμβάνουν τα νοητά νοερώς και αϋλως. Παρ' όλη τη καθαρότητα και απλότητα της αγγελικής φύσης, οι άγγελοι είναι δεκτικοί της κακίας. Έτσι μπορούν να επιλέξουν τη συνεχή προαγωγή στην άνωθεν Γνώση και τη κοινωνία της Αγάπης ή την άρνηση αυτής της Αγαθότητας. Αποτέλεσμα της ελευθερίας τους είναι και η πτώση του τάγματος του Εωσφόρου. Αυτό το αγγελικό τάγμα δεν αρκέστηκε στη θαυμαστή λαμπρότητά του, αρνήθηκε την ιεραρχημένη πρόοδο της θείας γνώσης και θέλησε τη πλήρη και άμεση εξομοίωσή του με το Θεό. Γι' αυτό το λόγο ηθελημένα δόθηκε στη κακία, στερήθηκε την αληθινή ζωή, την οποία μόνο του (το τάγμα των δαιμόνων) αρνήθηκε. Κατ' αυτό τον τρόπο έγιναν πνεύματα νεκρά αφού απέβαλαν την αληθινή ζωή και δεν αισθάνονται κόρο από την ορμή τους προς τη κακία προσθέτοντας με άθλιο τρόπο διαρκώς κακία επάνω στην ήδη υπάρχουσα.

Οι άγγελοι όμως που δεν ακολούθησαν τον Εωσφόρο στην αποστασία του, απέκτησαν το χάρισμα της τέλει ατρεψίας και ακινησίας προς το κακό. Αυτό συνέβη με την ενανθρώπιση, τη σταυρική θυσία και την ανάσταση του Χριστού, αφού έμαθαν ότι ο δρόμος που οδηγεί στην ομοίωση με το Θεό δεν είναι η έπαρση, αλλά η ταπείνωση.

Η ακινησία των αγγέλων προς το κακό δεν σημαίνει ότι εξαφανίζεται το αυτεξούσιό τους, αλλά ότι εξαγιάζεται με τη χάρη του Αγίου Πνεύματος.

Οι άγγελοι έχουν μεγαλύτερες και ανώτερες γνωστικές ικανότητες από τους ανθρώπους. Βέβαια δεν είναι ούτε παντογνώστες, ούτε παντοδύναμοι όπως ο Θεός.

Δεν προγνωρίζουν τα μέλλοντα, παρά μόνο αν τους τα αποκαλύψει ο Θεός, ούτε γνωρίζουν τι ακριβώς κρύβεται στη καρδιά κάθε ανθρώπου. Δεν γνωρίζουν πότε θα γίνει η συντέλεια του κόσμου και η Δευτέρα παρουσία του Χριστού. Η μετακίνησή τους γίνεται ταχύτατα, αλλά δεν είναι πανταχού παρόντες. Κάθε φορά βρίσκονται σε συγκεκριμένο τόπο, δίχως να γνωρίζουν το τι συμβαίνει αλλού.

Δεν έχουν φύλο, γιατί η φύση τους είναι πνευματική, ενώ δεν χρειάζονται τροφή για να ζήσουν, ή ανάπαυση για να ξεκουραστούν, αλλά ούτε πεθαίνουν και ούτε πολλαπλασιάζονται. Η αθανασία τους δεν πηγάζει από τη φύση τους, αλλά επειδή μετέχουν «κατά χάριν» στην αγιότητα του Θεού.

Διάταξη των αγγέλων

Ο αριθμός των αγγελικών όντων είναι ανυπολόγιστος και απροσμέτρητος. Ο ίδιος ο Ιησούς ομιλεί στη Γεσθημανή για περισσότερες από δώδεκα λεγεώνες αγγέλων, ενώ ο Ευαγγελιστής Ιωάννης μαρτυρεί ότι είδε και άκουσε γύρω από το Θεϊκό θρόνο χορωδία από μυριάδες μυριάδων και χιλιάδες χιλιάδων αγγέλων.

Όλοι αυτοί οι αναρίθμητοι άγγελοι είναι οργανωμένοι σε τάγματα ή αλλιώς σε τάξεις. Συγκεντρώνοντας τις αναφορές σε αυτό το θέμα του Προφήτη Ησαΐα, του προφήτη Ιεζεκιήλ, του αποστόλου Παύλου, του αγίου Διονυσίου του αρεοπαγίτη και του Οσίου Νικήτα Στηθάτου, μπορούμε να καταλήξουμε στα εξής:

Τα τάγματα των αγγέλων είναι εννέα, τα οποία ταξινομούνται σε τρεις τρίχορες ιεραρχίες ή ταξιαρχίες, κατά τον ακόλουθο τρόπο: Σεραφείμ, Χερουβείμ, Θρόνοι – Κυριότητες, Δυνάμεις, Εξουσίες – Αρχές, Αρχάγγελοι, Άγγελοι.

Ιδίωμα της πρώτης ιεραρχίας είναι η πύρινη σοφία και η γνώση των ουρανίων, ενώ έργο τους ο θεοπρεπής ύμνος του «γελ». Η δεύτερη ιεραρχία έχει ως ιδίωμα τη διευθέτηση των μεγάλων πραγμάτων και την διενέργεια των θαυμάτων, ενώ έργο τους είναι ο τρισάγιος ύμνος «Άγιος, Άγιος, Άγιος». Τέλος ιδίωμα της τρίτης ιεραρχίας είναι να εκτελούν θείες υπηρεσίες και έργο τους αποτελεί ο ύμνος «Αλληλούϊα».

Πέρα από τα ονόματα των εννέα τάξεων, η Αγία Γραφή μας φανερώνει και τα προσωπικά ονόματα ορισμένων αγγέλων. Γνωρίζουμε το Γαβριήλ, που σημαίνει «ήρωας του Θεού», από την εμφάνισή του στο προφήτη Δανιήλ, στο προφήτη Ζαχαρία και στη Θεοτόκο. Γνωρίζουμε το Μιχαήλ, που σημαίνει «τις ως ο Θεός ημών», ενώ εμφανίζεται πολλές φορές στη Παλαιά Διαθήκη. Ο Ραφαήλ είναι ο τρίτος άγγελος που γνωρίζουμε, το όνομά του σημαίνει «ο Κύριος θεραπεύει» και εμφανίζεται στον Τωβίτ μεταφέροντας τις ανθρώπινες προσευχές στο θρόνο του Θεού. Τέλος γνωστός από την εβραϊκή παράδοση είναι και ο Ουριήλ.

Έργο των αγγέλων

Οι άγγελοι πραγματοποιούν τριπλό έργο. Πρώτα απ' όλα δοξολογούν ακατάπαυστα το Θεό. Αυτή η δοξολογία δεν τους έχει επιβληθεί ως εντολή, αλλά είναι τελείως αυθόρμητη, που ξεπηγάει από τους ίδιους, όταν αντικρύζουν το κάλλος του Θεϊκού προσώπου και τα μεγαλεία της δημιουργίας του. Τη νύχτα των Χριστουγέννων π.χ. εμφανίσθηκε πλήθος στρατιάς ουρανού που αινούσε το Θεό για το γεγονός της θείας ενσαρκώσεως.

Το δεύτερο έργο τους είναι η διακονία στη Θεία Οικονομία. Νιώθουν τόση αγάπη και ευγνωμοσύνη προς το Πλάστη τους και σφοδρή επιθυμία για τη δική τους πρόοδο, ώστε να διακονούν τα μυστήρια της Θείας Οικονομίας. Τα αγγελικά τάγματα μεταδίδουν ιεραρχικά το φωτισμό και τη γνώση το ένα στο άλλο. Τις αποκαλύψεις του Θεού τις διδάσκουν οι ανώτερες τάξεις στις κατώτερες και όταν επιτρέψει ο Θεός να αποκαλυφθεί κάποιο μυστήριο σε νου αγίου ανθρώπου, αυτό θα γίνει ιεραρχικά.

Το τρίτο έργο των αγγελικών δυνάμεων αφορά τη σωτηρία των ανθρώπων. Με αυτό επιφορτίσθηκαν μετά την δημιουργία του ανθρώπου και το επιτελούν με ιδιαίτερη προθυμία και χαρά, αφού κάθε φορά που μετανοεί ένας άνθρωπος για τις αμαρτίες του, πανηγυρίζουν και χαίρονται στον ουρανό.

Στο αρχαιότατο έργο «ποιμήν» του Ερμά, γίνεται λόγος για τον προσωπικό φύλακα άγγελο κάθε ανθρώπου. Αυτός μάλιστα είναι τρυφερός, σεμνός, πράος, διδάσκει στην ανθρώπινη καρδιά τη δικαιοσύνη και το δρόμο προς το αγαθό. Και άλλοι πατέρες της εκκλησίας μας διδάσκουν ότι απαραίτητη προϋπόθεση παραμονής του φύλακα αγγέλου δίπλα στον άνθρωπο, είναι ο άγιος βίος, διαφορετικά απομακρύνεται εξ' αιτίας των πονηρών και αμαρτωλών έργων. Ο άγγελος αυτός παρηγορεί στις θλίψεις, βοηθά στους πόνους, συμπάσχει με τον άνθρωπο, τον οδηγεί στη μετάνοια και τον προστατεύει από ορατούς και αόρατους εχθρούς.

Εκτός όμως από το φύλακα άγγελο του κάθε ανθρώπου, υπάρχουν και οι φύλακες άγγελοι των εθνών, των πόλεων και των κατά τόπους εκκλησιών. Στη Παλαιά Διαθήκη στο βιβλίο του Δευτερονομίου ο Θεός διαμοιράζει τα έθνη και τοποθετεί τα όρια των εθνών σύμφωνα με τον αριθμό των αγγέλων του. Έπειτα ο άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος παρατηρεί ότι ο Θεός έχει εγκαταστήσει σε κάθε πόλη στρατόπεδα αγγέλων που αναχαιτίζουν τις επιθέσεις των δαιμόνων. Ενώ τέλος ο άγιος Ιππόλυτος είναι ιδιαίτερα σαφής, όταν παρομοιάζει την εκκλησία με πλοίο που έχει ναύτες τους αγγέλους.

Τιμή των αγγέλων

Η ορθόδοξη εκκλησία τιμούσε πάντοτε τους αγγέλους. Η δε τιμητική τους προσκύνηση διακηρύχθηκε επίσημα από τη Ζ΄ οικουμενική σύνοδο σε αντιδιαστολή προς τη λατρεία που αφορά μόνο το πρόσωπο του Θεού.

Στον εβδομαδιαίο λειτουργικό κύκλο των ακολουθιών, η Δευτέρα αφιερώνεται στις αγγελικές δυνάμεις. Δύο παρακλητικοί κανόνες αφορούν το φύλακα άγγελο και τις επουράνιες Δυνάμεις.

Ο ετήσιος λειτουργικός κύκλος σηματοδοτείται από έξι εορτές αφιερωμένες στον αγγελικό κόσμο, με κυρίαρχη εκείνη της 8ης Νοεμβρίου, κατά την οποία εορτάζεται η σύναξη των αγγέλων υπό τον αρχάγγελο Μιχαήλ ως αντίσταση κατά της αποστασίας του Εωσφόρου.

Αλλά η κατεξοχήν τιμή των αγγέλων γίνεται στη Θεία Λειτουργία. Εκεί, ο λαός του Θεού στη γη και οι στρατιές του ουρανού με ένα στόμα, σε μία κοινή λειτουργική σύναξη προσφέρουν στο Θεό δοξολογία. Μαζί με τους ιερείς συνέρχονται στο θυσιαστήριο και συλλειτουργούν τη θεϊκή αγαθότητα. Μαζί κυκλώνουν την αγία Τράπεζα και τα τίμια δώρα, διά χειρός αγγέλου αναφέρονται εις οσμήν ευωδίας πνευματικής στο υπερουράνιο και νοερό θυσιαστήριο.

Ωστόσο, εκείνοι που τιμούν ιδιαίτερα τους αγγέλους είναι οι μοναχοί. Μέσα από την διαρκή προσευχή τους, την υπεράνθρωπη άσκησή τους, αγωνίζονται να ομοιάσουν στους αγγέλους και να αναπληρώσουν το εκπεσόν τάγμα των δαιμόνων. Γι' αυτό και η ακολουθία της μοναχικής κουράς φέρει το όνομα: «Ακολουθία του μεγάλου και αγγελικού Σχήματος».

Πηγή: Αποστολική Διακονία της Εκκλησίας της Ελλάδος- saint.gr